

**Posudek oponenta na bakalářskou práci "Rola tetovania v kontexte příležitostí na trhu práce"
(Veronika Tomoryová, 2016)**

vypracoval: Ondřej Špaček, Ph.D.

Předložena bakalářská práce se zabývá relevantním tématem významu tetování jakožto stigmatu na trhu práce. Na základě rozhovorů s pracovníky personálních agentur se snaží posoudit, nakolik žadatele o zaměstnání může tetování znevýhodňovat v očích zaměstnavatelů, jak se tato situace liší v různých oborech, popřípadě jak se proměňuje v čase. Na základě výzkumu autora dospívá k závěru, že k diskriminaci na českém pracovním trhu v souvislosti s tetováním u žadatelů o zaměstnání velice pravděpodobně dochází.

Bakalářská práce vymezuje téma, které je na obecné úrovni relevantní a může být chápáno jako součást společenskovedního zkoumání předsudku, diskriminace a potažmo tedy i sociálních nerovností. Text je přehledný a srozumitelně napsaný, bohužel ale podstatným způsobem selhává v řešení zvoleného tématu, a to jak v teoretické části, která by měla vést k odůvodněné formulaci výzkumných otázek, tak v samotném provedení empirického výzkumu.

Přestože rozsahem teoretická část v bakalářské práci převažuje, samotné zakotvení stigmatizace a tetování do společenskovedního zkoumání trhu práce se text věnuje pouze velmi okrajově. Opírá se pouze o dva odborné tituly věnované přímo tetování (Rychlík, Sanders a Veil), jinak využívá pouze fragmenty velmi obecných (Goffman, Allport) nebo učebnicových (Giddens) textů. Přitom na dané téma lze dohledat velké množství provedených odborných studií (viz např. Timming 2011, 2015 a další), a alespoň znalost několika z nich by mohla výzkumné otázky relevantně ukotvit, případně i pomoci při hledání vhodného způsobu zpracování vlastního výzkumu.

Velká pozornost je v textu naopak věnovaná reprodukování současné české legislativy spojené s diskriminací na trhu práce. Přestože se jedná nepochybně o podstatný aspekt problematiky, není zřejmé, k čemu je pro samotnou práci prospěšný (v takovém rozsahu). Smysl by tato kapitola nepochybně měla, pokud by se práce zaměřovala například na to, jak je v právním kontextu diskriminační jednání vymezováno a soudně aplikováno. Pro vlastní výzkum má ale tato kapitola pouze vedlejší úlohu, která neodpovídá jejímu nadbytečnému rozsahu.

Celkově lze tedy konstatovat, že teoretická část neposkytuje jasné konceptuální zakotvení pojmů a nezakládá dobrý podklad pro spíše arbitrárně formulované výzkumné otázky. Nedostatečná konceptuální diskuze je patrná například v závěru, kde autorka tvrdí, že tetování lze chápat jako projev světonázoru, a tudíž může být jeho zohlednění při výběru zaměstnanců chápáno jako nepřipustná diskriminace. Není jasné, na základě jaké argumentace by podobně nebylo možné napadnout i zohledňování oděvu kandidátů při pohovorech či předepsaný dress code ve firmách (oblečení je přeci také projev světonázoru). Podobně není jasné, proč by bylo odvážné tvrdit, že rozhodování zaměstnavatelů na základě předsudků není diskriminační jednání (str. 44), ani proč autorka bez pozastavení přejímá tvrzení respondentů, že zaměstnavatel má právo vybírat si podle jakýchkoliv kritérií (zvláště když celá kapitola 2 ukazuje, že nemá). Stejně tak není opodstatněné tvrzení, že veškerá

rozhodnutí zaměstnavatelů jsou ekonomicky efektivní (str. 50), a tudíž obhajitelná. To by pak žádný problém diskriminačního jednání přeci neexistoval.

Podstatnější nedostatky než v teoretické části ale shledávám u provedeného empirického výzkumu, který v současné podobě není podle mého názoru obhajitelný. Výzkum selhává jak ve stanovení cílů adekvátních pro daný metodologický postup (výzkumné otázky), tak při samotném provedení a zpracování rozhovorů.

Zatímco naprostá většina otázek se snaží měřit současnou míru diskriminace lidí s tetováním na pracovním trhu, veškeré odpovědi jsou hledány prostřednictvím pracovníků personálních agentur. Argumenty pro tuto volbu jsou přitom nepřilíš přesvědčivé a většinou se točí kolem údajně „subjektivních“ výpovědí různých kategorií potenciálních respondentů (zaměstnavatelé, uchazeči apod.). Zcela je přitom opomíjeno, že stejně tak subjektivní jsou pracovníci personálních agentur, pouze z jiných hledisek. Respondentům je tak bezdůvodně přisouzena role jakýchsi objektivních pozorovatelů, jejichž výpovědi lze brát jako téměř nezkraslený obraz skutečnosti.

Zvolená kvalitativní strategie výzkumu je aplikována velmi povrchně a problematicky. Struktura rozhovoru opírající se o otázky směřující k odpovědím ano/ne je nevhodná (jak ostatně autorka sama přiznává) a ve výsledku vede k příliš mělkým závěrům – triviálním shrnutím odpovědí respondentů. Kvantifikace počtu těchto odpovědí nedává v kontextu kvalitativního výzkumu smysl, náznaky skutečné analýzy jsou pak uvedeny mimochodem v sekci "zajímavosti" (odborný text přitom má dávat především jasně podložené odpovědi na položené otázky, nikoli „zajímavosti“). Tvzení v analýze nejsou dokladovány jedinou citací z rozhovorů, zároveň se z povahy výstupů nezdá, že by bylo prováděno kódování výpovědí, jak autorka tvrdí v metodologické části.

Oproti těmto problémům je pak už vedlejší například to, že autorka se snaží smysluplně v analýze rozlišovat situaci v různých odvětvích, nevěnuje již přílišnou pozornost odlišnostem podle charakteru zaměstnání. Míra styku s klienty/veřejností, autonomie pracovní pozice a její expertíza může hrát daleko větší význam ve vnímání tetování či v jeho různé interpretaci, než to, zda jde o hotelnictví, zdravotnictví či dopravu.

V předloženém textu se zřetelně odráží autorkou vynaložené úsilí. Při posouzení však bohužel musím konstatovat, že text nesplňuje požadavky kladené na bakalářské práce na FHS. Teoretická část dostatečně nevyužívá existující zdroje, samotný empirický výzkum a zejména pak analytická část trpí zásadními nedostatky. Z těchto důvodů bakalářskou práci nedoporučuji k obhajobě.